

Grzegorz Bartosik OFMConv
Warszawa – Niepokalanów

SPRAWOZDANIE Z 23. MIĘDZYNARODOWEGO KONGRESU MARIOLOGICZNO-MARYJNEGO W RZYMIE (4-9 WRZEŚNIA 2012)

Początek Międzynarodowych Kongresów Maryjnych datuje się na 1900 r. Wtedy to w Lyonie we Francji odbył się I Kongres Maryjny. Przysłano na niego około 300 referatów z różnych krajów świata, z których wygłoszono około 70. Kongres miał charakter zarówno pobożnościowy jak i naukowy. Postanowiono też, aby w przyszłości powołać instytucję, która miałaby się zajmować organizowaniem takich kongresów w sposób profesjonalny. Do 1912 r. odbyło się 7 takich Kongresów (na terenie Szwajcarii – dwukrotnie, Włoch, Hiszpanii, Austrii i Niemiec). I wojna światowa przerwała ich organizowanie. Ponownie do idei organizowania Kongresów poświęconych czci Matki Bożej powrócono dopiero po ponad 30 latach, czyli po II wojnie światowej.

Przygotowanie i przeprowadzenie tej nowej serii Kongresów Maryjnych Stolica Święta zleciła Papieskiej Akademii Maryjnej. Przyjęto formułę podzielenia prac Kongresowych na dwie części: na Kongres Mariologiczny – o charakterze naukowym oraz na Kongres Maryjny – o charakterze pobożnościowym. Pierwszy Kongres w nowej formule odbył się w 1950 r. jako I Kongres Mariologiczny i VIII Kongres Maryjny. Zakończeniem Kongresu był udział w ceremonii ogłoszenia przez papieża Piusa XII dogmatu o Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny 1 listopada tegoż roku.

Od 1950 r. Międzynarodowe Kongresy Mariologiczno-Maryjne odbywają się zasadniczo co 4 lata i każdy z nich ma określoną tematykę. W 1996 r. taki Kongres odbył się a Polsce w Częstochowie jako XII Kongres Mariologiczny i XIX Kongres Maryjny.

Od 2000 r. postanowiono ujednoczyć numerację Kongresów, określając go jako XX Kongres Mariologiczno-Maryjny.

Przygotowania do Kongresu w 2012 r.

Każdorazową tematykę Kongresów proponuje Zarząd Międzynarodowej Papieskiej Akademii Maryjnej (PAMI), a zatwierdza Stolica Apostolska. W związku z przypadającą w 2012 r. 50. rocznicą rozpoczęcia Soboru Waty-

kańskiego II postanowiono, że temat tego Kongresu będzie brzmiał: „Mariologia – poczynając od Soboru Watykańskiego II. Recepcja, podsumowanie i perspektywy”. Przygotowania do Kongresu rozpoczęły się na początku 2011 r. Ważnym wydarzeniem było seminarium naukowe, które odbyło się w Rzymie w czerwcu 2011 r., a w którym oprócz członków zarządu Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej uczestniczyli także przewodniczący narodowych Towarzystw Mariologicznych. Celem spotkania było wypracowanie formuły nadchodzącego Kongresu.

Na jesieni 2011 r. zarząd PAMI zaproponował tematykę i prelegentów do sesji plenarnych. Zdecydowano, aby Polskę reprezentował przewodniczący Polskiego Towarzystwa Mariologicznego – o. Grzegorz Bartosik poprzez wygłoszenie referatu oraz wiceprzewodniczący PTM – ks. Janusz Królikowski poprzez udział w dyskusji panelowej.

Z kolei przygotowanie referatów w sekcjach językowych zostało zlecone poszczególnym narodowym Towarzystwom Mariologicznym. Po przeprowadzonych konsultacjach zarząd Polskiego Towarzystwa Mariologicznego podjął decyzję, aby w sekcji polskiej (a właściwie polsko-słowackiej) zostało wygłoszonych 14 referatów.

Organizacja Kongresu

Kongres był wielkim przedsięwzięciem organizacyjnym. Miejscem obrad była siedziba Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej i Papieski Uniwersytet „Antonianum” przy via Merulana 124 w Rzymie.

Duchowym centrum Kongresu był udział w codziennej Eucharystii, która na ogół była sprawowana w sekcjach językowych. Wspólnie miały miejsce tylko dwie celebracje: nieszpory maryjne na rozpoczęcie Kongresu pod przewodnictwem kard. Angelo Amato 4 września w Bazylice Matki Bożej Większej oraz msza święta sprawowana 9 września na zakończenie Kongresu w Bazylice św. Antoniego przy via Merulana, pod przewodnictwem kard. Gianfranco Ravasi'ego.

Wyjątkowym wydarzeniem była audiencja, której uczestnikom Kongresu udzielił Ojciec Święty Benedykt XVI w dniu 8 września w Castel Gandolfo.

Większość czasu na Kongresie była wypełniona słuchaniem przygotowanych referatów i dyskusjami nad ich treścią. Przed południem prace kongresowe toczyły się w Auditorium Antonianum, natomiast po południu w sekcjach językowych. W sumie w sesjach plenarnych wygłoszono 8 referatów oraz wysłuchano jednej dyskusji panelowej. Z kolei w sekcjach toczyła się praca w 14 grupach językowych oraz w jednej grupie poświęconej dydaktyce. Relacje z prac Kongresowych przekazywała Światowa Rodzina Radia Maryja.

Polska grupa – po grupie włoskiej była najliczniejsza i liczyła 40 osób, zarówno spośród prelegentów, jak i uczestników. Oprócz profesorów – członków Polskiego Towarzystwa Mariologicznego ważną grupę stanowili studenci ma-

riologii z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, studiujący w Instytucie Maryjno-Kolbiańskim „Kolbianum” w Niepokalanowie.

Większość uczestników z Polski mieszkała we franciszkańskim Collegium „Seraphicum” w dzielnicy EUR. Wygodny dojazd i dobre warunki mieszkaniowe sprawiły, że w polskiej grupie wytworzyła się bardzo serdeczna atmosfera, która sprzyjała pracom kongresowym.

Tematyka sesji plenarnych

Sesje plenarne koncentrowały się na zagadnieniu oceny mariologii posoborowej. Podstawowe pytanie dotyczyło tego: w jaki sposób mariologiczna nauka soborowa była obecna w nauczaniu ostatnich papieży (o. Salvatore Perella OSM), jak została ona wcielona w życie w całym Kościele, jakie nowe zagadnienia mariologiczne pojawiły się w ciągu minionych 50 lat po Soborze (Alfonso Langella) oraz jakie nowe wyzwania stają dziś przed mariologią.

Prelegenci omawiali te zagadnienia w różnorodnych perspektywach, zwłaszcza w odniesieniu do innych dziedzin teologicznych. Podjęto więc zagadnienie relacji mariologii do antropologii (ks. Manfred Hauke), chrystologii i eklezjologii (Cettina Militello) oraz pneumatologii (o. Grzegorz Bartosik OFMConv). Zostały ukazane też wyzwania pastoralne (ks. Juan Miguel Ferrer Grenesche), ekumeniczne (Ks. Jean-François Chiron) i wielokulturowe (O. Johann Roten, S.M.M.), stojące przed dzisiejszą mariologią. Cennym wydarzeniem była dyskusja panelowa dotycząca przyszłości mariologii na różnych kontynentach.

Podsumowując obrady Kongresu, Przewodniczący Międzynarodowej Papieskiej Akademii Maryjnej – O. Vincezno Battaglia, wskazał na 4 podstawowe wnioski, jakie wynikają z kongresowych obrad.

1. Mariologiczna nauka Soboru Watykańskiego II została zasadniczo przyjęta w Kościele. Nadal jednak należy przypominać, że musi ona pozostać regulą dla wszystkich duszpasterzy i teologów, i to zarówno w metodzie, jak i w wartości treściowej.

2. Nauczając o Najświętszej Maryi Pannie, należy Jej Osobę i misję ukazywać w perspektywie całości dzieła zbawczego Chrystusa, a więc mariologia musi być uprawiana w kontekście innych dyscyplin teologicznych. I tak rzeczywiście się dzieje: inne dyscypliny są obecne w mariologii. Natomiast problemem jest to, że Maryja jest w niewystarczający sposób obecna w innych traktatach teologicznych. Należy dołożyć wszelkich starań, by to zmienić.

3. Koniecznie należy poprawnie rozumieć i wyjaśniać kwestię pośrednictwa Maryi i Jej współdziałania w dziele zbawczym Chrystusa. Te prawdy należy wyjaśniać zwłaszcza w perspektywie trynitarniej, chrystologicznej, eklezjologicznej i pneumatologicznej.

4. Wskazując na różne „drogi” uprawiania mariologii (czego dokonał prof. Alfonso Langella), należy pamiętać, że tych dróg nie należy stawiać na jed-

nej płaszczyźnie. Podstawową „drogą” pozostaje droga historiozawczka. Inne „drogi” mają mniejszą rangę i należy to w nauczaniu wyraźnie podkreślać.

Interesująca była dyskusja panelowa, poświęcona zagadnieniu: *Jaka mariologia na przyszłość?* W dyskusji brali udział przedstawiciele różnych kontynentów, a Europę Środkowo-Wschodnią reprezentował ks. prof. Janusz Królikowski. Dyskusja ukazała olbrzymie bogactwo ujęć mariologii w zależności od kultury danego kraju, czy kontynentu. Przedstawiciel Afryki zwrócił uwagę na to, że aby mówić o recepcji mariologii soborowej w Afryce, to potrzeba najpierw wydrukować VIII rozdział Konstytucji *Lumen gentium*, by jej tekst dotarł do mieszkańców tego regionu świata. Z kolei przedstawicielki Azji, Australii i Oceanii zaapelowały do mariologów, aby ci przyjeżdżali na ich kontynenty, dzielili się wiarą i posiadaną wiedzą teologiczną, oraz kształcili mariologów tam na miejscu, zwłaszcza na terenie Chin. Z kolei ks. prof. Królikowski stwierdził, że polskim wkładem w mariologię może być tzw. mariologia nadziei i wolności, która wynika z mariologicznej interpretacji historii, czego przykładem jest historia Polski i Kościoła w Polsce, a co bardzo wyraźnie widać w nauczaniu takich wybitnych postaci, jak św. Maksymilian Maria Kolbe, bł. Jan Paweł II czy sługa Boży kardynał Stefan Wyszyński.

Ostatniego dnia obradom w auli przewodniczył kardynał Gianfranco Ravasi – Przewodniczący Papieskiej Rady ds. Kultury. W swoim wystąpieniu zwrócił on uwagę zwłaszcza na trzy zagadnienia.

– Mówiąc o Maryi i ukazując Jej rolę w dziele zbawczym, należy pamiętać o wrażliwości poszczególnych kultur i w tym duchu kształtować sposób przepowiadania.

– Ukazując Maryję osobom niewierzącym (w tzw. przedśmionku pogan) warto zwrócić uwagę przede wszystkim na to, co jest wspólną wartością dla wszystkich kultur, czyli na macierzyństwo. Należy więc ukazywać Najświętszą Maryję Pannę jako Matkę z Dzieckiem na ręku. Tym Dzieckiem jest Syn Boży, a w sposób duchowy także każdy człowiek.

– Wyzwaniem czasów jest przeniesienie mariologii do świata cyfrowego (na blogi, do Twittera, do Internetu). Dziś książki zbyt mało oddziałują.

Tematyka sekcji polskiej

Tak jak zostało to już wspomniane, sekcja polska (a właściwie polsko-słowacka), była po sekcji włoskiej najliczniejsza i liczyła 40 osób. Wygłoszono w niej 13 referatów (ze względu na chorobę na Kongres nie dojechał czternasty prelegent o. Jan Pach z Jasnej Góry, natomiast referat zmarłego o. Jacka Bolewskiego przedstawił pan prof. Karol Klauza). Tematyka referatów koncentrowała się wokół czterech zagadnień. Pierwszą grupę tematyczną stanowiła ogólna charakterystyka mariologii posoborowej w Polsce (ks. Kazimierz Pek) i na Słowacji (pani Jana Moricova i o. Anton Adam) oraz wpływ tejsze mariologii na duchowość katolicką (ks. Marek Chmielewski). Drugą grupę stanowiły referaty ukazujące pastoralny charakter i pastoralne zadania mariologii poso-

borowej (ks. Teofil Siudy, o. Zachariasz Jabłoński OSPPE i ks. Roman Karwacki). Trzecia grupa miała charakter dogmatyczny i była próbą podsumowania oraz wskazania nowych ujęć w przedstawianiu relacji Maryi do Trójcy Świętej (o. Piotr Liszka, ks. Krzysztof Guzowski, śp. o. Jacek Bolewski) oraz relacji Maryi do Kościoła (ks. Janusz Królikowski). Wreszcie czwartą grupę stanowiły referaty ukazujące posoborową mariologię w perspektywie ekumenicznej (ks. Bogdan Ferdek), wielokulturowej (ks. Marek Gilski, ks. Marcin Cholewa) oraz we współczesnej kulturze masowej (pan Karol Klauza).

Wygłoszonym referatom towarzyszyła ożywiona dyskusja uczestników, która służyła pełniejszemu poszukiwaniu prawd teologicznych i mariologicznych oraz coraz lepszych sposobów ich wyrażania.

Udział w audiencji papieskiej w Castel Gandolfo i przesłanie Papieża Benedykta XVI.

Wyjątkowym wydarzeniem był udział uczestników w audiencji papieskiej w Castel Gandolfo w Święto Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w sobotę 8 września 2012 r. W czasie audiencji papież Benedykt skierował do mariologów swoje przesłanie, w którym nawiązał do 50. rocznicy rozpoczęcia Soboru Watykańskiego II i zaapelował, aby mariologowie aktywnie włączyli się w zapowiedziany Rok Wiary 2012/2013. Ojciec Święty podkreślił także, iż poznanie Matki Bożej musi odbywać się na trzech uzupełniających się drogach: drodze miłości, drodze prawdy i drodze piękna: „Wyjątkowa postać Matki Boga musi zostać przyjęta i pogłębiona z różnych uzupełniających się perspektyw: podczas gdy zawsze pozostaje ważna i konieczna droga prawdy (*via veritatis*), nie można nie podążać drogą piękna (*via pulchritudinis*) i drogą miłości (*via amoris*), aby odkryć i kontemplować jeszcze głębiej kryształowo przejrzystą i trwałą wiarę Maryi, Jej miłość do Boga, jej niezachwianą nadzieję. Dlatego w adhortacji apostolskiej *Verbum Domini* skierowałem zaproszenie do kroczenia drogą wskazaną przez Sobór (por. nr 27), zaproszenie, które kieruję serdecznie do Was, drodzy przyjaciele i naukowcy”¹. Droga prawdy wyraża się najpełniej w studium teologii, droga piękna – w sztuce, natomiast uprzywilejowanym miejscem drogi miłości stała się pobożność ludowa, której znaczenie wyraźnie podkreślił Ojciec Święty w swym przesłaniu.

Zaproszenie do Sewilli i Fatimy

Kongres zakończył się uroczystą celebracją w niedzielę 9 września 2013 r. w bazylice św. Antoniego w Rzymie przy via Merulana. Przybyli na nią Kusto-

¹ Benedetto XVI, *Maria nasce, viene allattata e cresciuta per essere la Madre del Re dei secoli. Udiienza ai partecipanti al XXIII Congresso Mariologico Mariano Internazionale, Castel Gandolfo, 08.09.2012, w: <http://www.zenit.org/it/articles/maria-nasce- viene-allattata-e-cresciuta-per-essere-la-madre-del-re-dei-secoli>; tłum. własne.*

sze Sanktuariów maryjnych w Sewilli i w Fatimie, zapraszając wszystkich mariologów i czcicieli Matki Bożej do uczestnictwa w organizowanych Kongresach: w Sewilli w 2014 r. i w Fatimie w 2016 r. Ten ostatni ma być przygotowaniem do obchodów 100. rocznicy objawień Najświętszej Maryi Panny trójce pastuszków w 1917 r.

Uwaga: Akta Kongresu zostaną wydane przez Międzynarodową Papieską Akademię Maryjną. Natomiast materiały sekcji polskiej zostaną wydane w jednym z najbliższych numerów kwartalnika „Salvatoris Mater”.